

POSTANOWIENIE

Dnia 16 września 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mariusz Łodko (przewodniczący)

SSN Marcin Łochowski

SSN Joanna Misztal-Konecka (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku K. P.

z udziałem Z. P., M. B., J. M., M. K., E. S., G. C., A. C., E. K., H. C., H. G., J. C.,
S. G. i D. P.

o stwierdzenie nabycia własności nieruchomości przez zasiedzenie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 16 września 2021 r.,

skargi kasacyjnej K. P. i skargi kasacyjnej Z. P.

od postanowienia Sądu Okręgowego w O.

z dnia 10 października 2018 r., sygn. akt I Ca [...],

**uchyla zaskarżone postanowienie - poza rozstrzygnięciem
zawartym w punkcie I lit. c odnoszącym się do oddalenia
wniosku J. i T. małż. P. - i przekazuje sprawę w uchylonym
zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w O.,
pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

1. Postanowieniem z 28 października 2015 r. Sąd Rejonowy w O.:

- stwierdził, że J. T. małżonkowie P. nabyli przez zasiedzenie z dniem 27
stycznia 1978 r. udział w wysokości 6/20 części w prawie własności nieruchomości

położonych w O., oznaczonych numerami ewidencyjnymi działek [...]12, [...]14, [...]44, [...]47, [...]52 i [...]56 ujętych na bliżej sprecyzowanej mapie oraz udział w wysokości 6/20 części w prawie własności nieruchomości położonej w O., oznaczonej nr ewidencyjnym działki [...]09 (aktualnie podzielonej na działki nr [...]09/1, [...]09/2 i [...]09/3), dla których to nieruchomości w Sądzie Rejonowym w O. jest prowadzony zbiór dokumentów Zd [...] (pkt 1),

- stwierdził, że Z. P. nabył przez zasiedzenie z dniem 1 stycznia 2014 r. własność nieruchomości oznaczonej numerem ewidencyjnym działki [...]09/5 o pow. 0,1941 ha położonej w O., ujętej w bliżej określonym planie podziału w wersji I (pkt 2),

- oddalił wniosek uczestnika Z. P. w pozostałej części (pkt 3),

- rozstrzygnął o kosztach postępowania (pkt 4).

2. Postanowieniem z 10 października 2018 r. Sąd Okręgowy w O., po rozpoznaniu apelacji Z. P., przede wszystkim zmienił zaskarżone postanowienie w pkt 1, 2 i 3 w ten sposób, że:

- stwierdził, że J. T. małżonkowie P. nabyli przez zasiedzenie z dniem 27 stycznia 1978 r. udział w wysokości 6/20 części w prawie własności nieruchomości położonych w O., oznaczonych jako działki numerami ewidencyjnymi [...]12, [...]47, [...]56 i [...]52 ujętych na bliżej sprecyzowanej mapie oraz udział w wysokości 6/20 części w prawie własności nieruchomości położonej w O., oznaczonej numerem ewidencyjnym działki [...]09 (aktualnie podzielonej na działki nr [...]09/1, [...]09/2 i [...]09/3), dla których to nieruchomości w Sądzie Rejonowym w O. prowadzony jest zbiór dokumentów Zd [...] (pkt I a);

- stwierdził, że Z. P. nabył przez zasiedzenie z dniem 27 stycznia 1978 r. prawo własności nieruchomości położonych w O., oznaczonych jako działki numerami ewidencyjnymi [...]14 o powierzchni 0,5138 ha i [...]44 o powierzchni 3,2096 ha ujętych na bliżej sprecyzowanej mapie, a także z dniem 1 stycznia 2014 r., do majątku wspólnego z żoną D. P., własność nieruchomości oznaczonej jako działka numerem ewidencyjnym [...]09/5 o powierzchni 0,1981 ha, ujętej w bliżej określonym planie podziału w wersji III (pkt I b),

- oddalił wnioski J. i T. małżonków P. oraz Z. P. w pozostałej części (pkt I c).

Nadto Sąd Okręgowy oddalił apelację w pozostałej części (pkt II) oraz rozstrzygnął o kosztach postępowania (pkt III-IV).

3. Sąd Okręgowy podzielił w znacznej mierze ustalenia poczynione przez Sąd Rejonowy, zgodnie z którymi nieruchomości położone w O., oznaczone nr ewid. działek [...]12, [...]14, [...]44, [...]47, [...]52, [...]56 i [...]09, stanowiące gospodarstwo rolne, pierwotnie stanowiły - na prawach wspólności majątkowej małżeńskiej - własność W. P. (secundo voto K.) i X. P.. 27 stycznia 1948 r. W. P. (K.) darowała - po połowie - synowi T. P. i jego - wówczas narzeczonej – J. D. (późniejszej żonie) udział w wysokości 1/2 w prawie własności ww. nieruchomości; przedmiot darowizny został - zgodnie z postanowieniem umowy - niezwłocznie wydany obdarowanym; obdarowani niezwłocznie objęli w samoistne posiadanie całe gospodarstwo rolne. Po śmierci X. P., przypadający mu udział w gospodarstwie rolnym odziedziczyły jego dzieci: T. P., Z. P., Y. P., I. P. i S. K. - po 2/20 części. Następnie zmarł Y. P., a jego udział w gospodarstwie rolnym odziedziczyli synowie: A. P. i J. P. po 1/20 części. 13 lipca 1957 r. T. P. zawarł z A. P. umowę sprzedaży udziału w wysokości 1/20 części w prawie własności ww. nieruchomości. Następnie, 6 listopada 1957 r. T. P. zawarł umowę sprzedaży z J. P., mocą której nabył 1/20 część w prawie własności gospodarstwa rolnego. T. i J. P. stali się w ten sposób właścicielami powyższych nieruchomości w 14/20 częściach. Od 27 stycznia 1948 r. T. i J. P. posiadali nieprzerwanie całe gospodarstwo rolne położone w O., stanowiące uprzednio własność rodziców T. P.. T. i J. P. decydowali o kierunku produkcji i uprawie gruntów, opłacali podatek rolny oraz pobierali dopłaty bezpośrednie do tych gruntów. Mieszkali na siedlisku znajdującym się na jednej z działek wchodzących w skład gospodarstwa rolnego. Rodzeństwo T. P. nie pracowało już wówczas w gospodarstwie (przestali oni pomagać w gospodarstwie w okresie wojennym) ani też nie interesowało się jego prowadzeniem; nie kwestionowało posiadania T. i J. P.; nie zgłaszało przeciwko posiadaczom żadnych roszczeń. Małżonkowie P. byli powszechnie uważani za właścicieli całego gospodarstwa rolnego.

T. i J. P. mieli trzech synów: K., M. i Z.. Jako dzieci, wszyscy synowie pomagali rodzicom w pracach rolniczych. Rodzice planowali, że gospodarstwo po nich przejmie M. P.. M. P. po ukończeniu szkoły podjął pracę w T. S.A., którą porzucił na początku lat 90., aby zajmować się wyłącznie prowadzeniem gospodarstwa rolnego pod kierunkiem ojca. M. P. zmarł w 2001 r.

Z. P. w 1968 r. ukończył osiemnaście lat; nie otrzymał z tego powodu żadnego prezentu od rodziców, w tym zwłaszcza w postaci gruntów rolnych. Po ukończeniu szkoły średniej i szkoły pomaturalnej Z. P. rozpoczął pracę w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych; później pracował też w Banku [...] w O., Urzędzie Miasta w O., WSOP w O., a następnie wyprowadził się do W., gdzie mieszkał i pracował do 1984 r. Po tej dacie wrócił do domu rodzinnego.

Okolo 1983 r. Z. P. otrzymał zgodę T. P. na wybudowanie na części działki nr [...]09 domu mieszkalnego; wyrażając zgodę na budowę domu przez Z. P., T. P. przeniósł na syna posiadanie części działki [...]09, o powierzchni ok. 19 arów. Z. P. rozpoczął budowę domu okolo 1983 r.; zakończył okolo 1984 r. Podczas budowy garażu Z. P. przekroczył nieformalną granicę jaką jego ojciec wyznaczył, przekazując mu w posiadanie część działki nr [...]09. Uprawą gruntów rolnych wchodzących w skład gospodarstwa rolnego zajmował się wyłącznie T. P. z pomocą syna M. P.. Z. P. nigdy nie decydował o przeznaczeniu gruntów rolnych, kierunku uprawy.

J. P. zmarła 20 października 2009 r. T. P. zmarł 31 maja 2011 r. Spadek po nich - na podstawie testamentów - nabył w całości syn K. P..

Decyzją Prezydenta Miasta O. z 27 października 2014 r. zatwierdzono podział działek objętych inwestycją drogową, na skutek czego powstały działki o nr [...]90/1 i [...]09/3 - przeznaczone na pas drogowy w inwestycji (które z mocy prawa stały się własnością Miasta O.) oraz działka nr [...]09/2 - pozostająca w dotychczasowym władaniu.

4. Sąd Okręgowy ustalił jednak dodatkowo i częściowo odmiennie, że Z. P. wszedł w samoistne posiadanie działek nr [...]14 i [...]44 w 1975 r. Za zgodą rodziców plantował je bowiem wówczas na własny koszt, z obietnicą objęcia ich w posiadanie, w następnych latach zaś władał nimi z wyłączeniem innych osób.

Sąd Okręgowy wskazał, że poprzednicy prawni uczestnika - jego rodzice J. T. P. byli samoistnymi posiadaczami tych działek od 27 stycznia 1948 r., stąd zaliczenie okresu ich posiadania na podstawie art. 176 k.c. prowadziło do stwierdzenia zasiedzenia działek nr [...]14 i [...]44 na rzecz uczestnika z dniem 28 stycznia 1978 r.

Odnosnie do działki siedliskowej nr [...]09/2 apelacja uczestnika doprowadziła do korekty postanowienia Sądu I instancji w zakresie obejmującym posiadanie tej działki przez uczestnika według granicy przebiegającej w części południowej działki po obrysie budynku gospodarczego oznaczonego na mapie symbolem „g 209.10” (wersja III opinii geodety), ponieważ, wznosząc ten budynek, uczestnik przekroczył granicę posiadania ustaloną z ojcem. W ocenie Sądu Okręgowego, szerszego zakresu posiadania działki siedliskowej uczestnik nie wykazał. Równocześnie jednak Sąd Okręgowy wskazał, że stwierdzenie zasiedzenia nastąpiło z uwzględnieniem faktu istnienia wspólności majątkowej między uczestnikiem i jego żoną D. P., uczestniczką postępowania w sprawie; bieg terminu wymaganego do zasiedzenia rozpoczął się przed powstaniem wspólności, ale zakończył w czasie jej trwania (w 2014 r.).

Nie znalazł natomiast Sąd Okręgowy żadnych podstaw do uznania, że Z. P. władał także działką nr [...]56 w sposób uzasadniający stwierdzenie nabycia jej własności w drodze zasiedzenia. Z tego względu apelacja uczestnika w tym zakresie została oddalona.

5. Od orzeczenia Sądu Okręgowego skargi kasacyjne wywiedli K. P. i Z. P..

K. P. zaskarżył to postanowienie w odniesieniu do punktu I lit. b w zakresie nabycia przez Z. P. przez zasiedzenie z dniem 27 stycznia 1978 r. prawa własności nieruchomości położonych w O., oznaczonych jako działki numerami ewidencyjnymi [...]14 i [...]44. Zarzucił naruszenie art. 172 w zw. z art. 176 § 1 i art. 336 k.c., a także art. 610, art. 386 § 1 i 321 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., art. 510 § 1 w zw. z art. 382 i art. 217 § 1 k.p.c., art. 328 § 2 w zw. z art. 382 w zw. z art. 3983 § 1 pkt 2 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 231 oraz 233 k.p.c., art. 328 § 2 w zw. z art. 382 k.p.c., jak też art. 224 § 1 w zw. z art. 382 i art. 391 § 1 k.p.c. i art. 3983 pkt 2

k.p.c. Skarżący domagał się uchylenia zaskarżonego postanowienia we wskazanej części i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w O..

6. Z. P. zaskarżył postanowienie Sądu Okręgowego:

- w pkt I lit. a jego sentencji w zakresie, w jakim Sąd Okręgowy stwierdził, że J. T. małżonkowie P. nabyli przez zasiedzenie z dniem 27 stycznia 1978 r. udział w wysokości 6/20 części w prawie własności nieruchomości położonej w O. oznaczonej jako działka o numerze ewidencyjnym [...]56 oraz udział w wysokości 6/20 części w prawie własności nieruchomości położonej w O., oznaczonej numerem ewidencyjnym [...]09, w części, w jakiej rzeczona nieruchomość była objęta wnioskiem o zasiedzenie złożonym przez uczestnika Z. P.;

- w pkt I lit. b tiret drugie jego sentencji w zakresie, w jakim Sąd Okręgowy stwierdził, że nabycie przez uczestnika własności nieruchomości oznaczonej jako działka numerem ewidencyjnym [...]09/5 według wersji III projektu podziału nastąpiło do majątku wspólnego z D. P.;

- w pkt I lit. c jego sentencji w zakresie dotyczącym oddalenia wniosku uczestnika Z. P. o zasiedzenie w pozostałej części;

- w pkt II jego sentencji.

Skarżący zarzucił naruszenie art. 378 § 1 w zw. z art. 363 § 3 w zw. z art. 379 pkt 3 k.p.c., art. 336 w zw. z art. 172 § 1 i 2 k.c., a nadto art. 380 w zw. z art. 378 § 1 w zw. z art. 299 w zw. z art. 302 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. oraz art. 380 w zw. z art. 382 w zw. z art. 292 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Domagał się uchylenia postanowienia w zaskarżonym zakresie i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

W uzupełnieniu skargi kasacyjnej wskazano, że Z. P. zaskarża punkt I lit. a postanowienia Sądu Okręgowego. Postawiono wówczas zarzuty naruszenia art. 299 w zw. z art. 302 § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., art. 292 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., art. 217 § 1 i 2 i art. 292 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., art. 231 oraz art. 233 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., art. 233 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., art. 233 § 1 w zw. z art. 328 § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., art. 217 § 1 i 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., art. 328 § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. W tym przypadku domagano się uchylenia

postanowienia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie zmiany zaskarżonego postanowienia poprzez oddalenie wniosku J. i T. małżonków Późniewskich w zakresie prawa własności nieruchomości, o zasiedzenie których wnosił Z. P., i uwzględnienia wniosku Z. P. w części, w jakiej go oddalono, tj. uznania, że Z. P. nabył przez zasiedzenie z dniem 1 stycznia 1978 r. własność nieruchomości oznaczonej numerem ewidencyjnym działki [...]14, [...]44, [...]56 oraz prawa własności nieruchomości położonej w O. oznaczonej nr ewidencyjnym działki [...]09/5, [...]09/3 oraz [...]09/7.

7. K. P. domagał się oddalenia skargi Z. P..

8. Z. P. domagał się oddalenia skargi K. P..

9. W ocenie Prokuratora Generalnego żadna ze skarg kasacyjnych nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

10. Kluczowe znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy ma przywołanie żądań poszczególnych uczestników, zakresu zaskarżenia apelacyjnego i zakresu zaskarżenia kasacyjnego. Wskazania wymaga zatem, że wnioskodawcy J. T. P. wniesli o stwierdzenie, że nabyli na prawach wspólności ustawowej małżeńskiej przez zasiedzenia z dniem 27 stycznia 1968 r. własność udziału wynoszącego 8/20 części w nieruchomości położonej w O., oznaczonej numerami działek [...]52, [...]44, [...]47, [...]56, [...]12, [...]14 i [...]09. Uczestnik postępowania Z. P. ostatecznie domagał się natomiast stwierdzenia zasiedzenia na swoją rzecz własności działek nr [...]09/5, nr [...]14, nr [...]44 i nr [...]56 z dniem 22 października 1999 r. Od orzeczenia sądu I instancji apelację wywiódł jedynie Z. P., który zaskarżył je w części, w jakiej stwierdzono zasiedzenie przez J. i T. małżonków P. prawa własności nieruchomości w zakresie, w jakim nieruchomości te objęte były wnioskiem uczestnika (część pkt 1 sentencji postanowienia) i w części, w jakiej oddalono wniosek uczestnika (cały pkt 3 sentencji) oraz orzeczono o kosztach postępowania w części w jakiej obowiązek ich ponoszenia nałożono na uczestnika.

11. Skargi kasacyjne okazały się zasadne. Wprawdzie nie wszystkie postawione w skargach kasacyjnych zarzuty są słuszne, jednakże przyjęta przez

Sąd Okręgowy konstrukcja postanowienia musiała prowadzić do jego uchylenia w pełnym zaskarżonym zakresie.

12. Sąd Okręgowy przedstawił podstawę faktyczną i prawną swojego rozstrzygnięcia. Postanowienie poddaje się więc ocenie w postępowaniu kasacyjnym, wobec tego nietrafny jest zarzut naruszenia art. 328 § 2 w zw. z art. 382 w zw. z art. 398³ § 1 pkt 2 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 231 oraz 233 k.p.c., jak też zarzut naruszenia art. 328 § 2 w zw. z art. 382 k.p.c., w szczególności poprzez niewyjaśnienie na jakiej podstawie faktycznej i prawnej Sąd Okręgowy zaliczył uczestnikowi postępowania Z. P. okres posiadania przez J. i T. P. udziałów jako współwłaścicieli w działkach nr [...]14 i [...]44 do okresu jego posiadania części nieruchomości w postaci działek nr [...]14 i [...]44. Wbrew stanowisku skarżącego Sąd Okręgowy tego rodzaju okoliczności przedstawił, co oczywiście nie przesądza, że nie doszło w tym zakresie do naruszenia przepisów prawa materialnego. Czym innym jest bowiem wadliwość uzasadnienia (która uniemożliwia poznanie motywów, którym kierował się sąd odwoławczy), czym innym zaś weryfikacja prawidłowości tych motywów. Naruszenie przez sąd drugiej instancji art. 328 § 2 (obecnie art. 327¹ § 1) w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. (w postępowaniu nieprocesowym – w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.) może wyjątkowo stanowić usprawiedliwioną podstawę kasacyjną wtedy, gdy skutek uchybienia wymaganiom stawianym uzasadnieniu, zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli kasacyjnej. Zatem nie każde uchybienie w zakresie konstrukcji uzasadnienia sądu drugiej instancji może stanowić podstawę dla skutecznego podniesienia zarzutu kasacyjnego, lecz tylko takie, które uniemożliwia Sądowi Najwyższemu przeprowadzenie kontroli prawidłowości orzeczenia (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 7 października 2005 r., IV CK 122/05; z 28 listopada 2007 r., V CSK 288/07; z 21 lutego 2008 r., III CSK 264/07, OSNC-ZD 2008/D/118; postanowienie Sądu Najwyższego z 23 lipca 2015 r., I CSK 654/14; wyrok Sądu Najwyższego z 11 marca 2020 r., I CSK 585/18). Sytuacja ta w sprawie niniejszej jednak nie zachodzi.

Równocześnie nie sposób nie dostrzec, że pierwszy z zarzutów nakierowany został - o czym zresztą wprost świadczy odwołanie do art. 231 i 233 k.p.c. - na kwestionowanie ustaleń faktycznych i oceny dowodów dokonanej przez sąd

odwoławczy. Tymczasem stosownie do art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów.

13. Nie może zostać podzielony zarzut naruszenia art. 510 § 1 w zw. z art. 382 i art. 217 § 1 k.p.c. przez dopuszczenie do udziału w sprawie w charakterze uczestnika postępowania D. P.. Uszło uwagi skarżącego, że w postępowaniu nieprocesowym - a w takim trybie rozpoznawane są sprawy o stwierdzenie zasiedzenia - zainteresowanym w sprawie jest każdy, czyich praw dotyczy wynik postępowania. Może on wziąć udział w każdym stanie sprawy aż do zakończenia postępowania w drugiej instancji. Jeżeli weźmie udział, staje się uczestnikiem. Co więcej, jeżeli okaże się, że zainteresowany nie jest uczestnikiem, sąd wezwie go do udziału w sprawie. Przez wezwanie do wzięcia udziału w sprawie wezwany staje się uczestnikiem.

Przytoczone regulacje zaczerpnięte z art. 510 k.p.c. wyraźnie wskazują na obowiązek sądu zapewnienia udziału w postępowaniu wszystkich podmiotów, które można zaliczyć do kategorii podmiotów zainteresowanych. Tym bardziej, sąd nie ma podstaw do podejmowania działań uniemożliwiających udział w postępowaniu podmiotów, które należy brać pod uwagę jako zainteresowanych rozstrzygnięciem. Nie powinno przy tym budzić wątpliwości, że ocena kwalifikacji podmiotu jako zainteresowanego przeprowadzana jest na datę zgłoszenia lub wezwania uczestnika, ewentualnie jednoznacznego przesądzenia, że przyszłe rozstrzygnięcie nie będzie oddziaływało na prawa tego uczestnika. Całkowicie niezasadne jest natomiast weryfikowanie przymiotu zainteresowanego przez pryzmat ostatecznego rozstrzygnięcia sprawy.

14. Bezzasadny jest zarzut jakoby sąd odwoławczy naruszył art. 224 § 1 w zw. z art. 382 i art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398³ pkt 2 k.p.c. poprzez nieudzielenie stronom głosu przed zamknięciem rozprawy. Wszak obecny na ostatniej rozprawie pełnomocnik uczestnika K. P. nie domagał się udzielenia mu głosu przed zamknięciem rozprawy, nie oprotestował też sposobu procedowania sądu, zgłaszając zastrzeżenie w trybie art. 162 k.p.c.

15. Za niedopuszczalne w postępowaniu kasacyjnym uznać przychodzi liczne zarzuty odnoszące się do ustalenia faktów i oceny dowodów (zarzuty

naruszenia art. 299 w zw. z art. 302 § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.; art. 299 w zw. z art. 302 § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.; art. 292 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.; art. 231 oraz art. 233 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.; art. 233 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.). W szczególności wskazać należy, że nie posiadają waloru dowodowego wyjaśnienia informacyjne stron, a zatem należy je rozpatrywać przede wszystkim w kontekście uznania pewnych faktów za przyznane i ewentualnego zwolnienia z obowiązku ich dowodzenia. Co więcej, w odniesieniu do znacznej części zarzutów (zarzuty naruszenia art. 292 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.; art. 217 § 1 i 2, art. 292 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.) uczestnik nie wskazał w jaki sposób zarzucane naruszenia miały mieć wpływ na wynik sprawy. Uwzględniając, że tego rodzaju zarzuty postawione w skardze kasacyjnej uczestnika są tożsame z zarzutami uprzednio sformułowanymi w apelacji, Sąd Najwyższy zwraca uwagę na fundamentalną odmienną postępowania apelacyjnego i postępowania kasacyjnego. O ile bowiem w postępowaniu apelacyjnym dochodzi do ponownego rozpoznania sprawy (a nie skargi apelacyjnej), zaś sąd odwoławczy ma za zadanie poczynić ustalenia faktyczne i zastosować do nich normy prawa materialnego, o tyle zadaniem postępowania kasacyjnego jest ocena zasadności skargi kasacyjnej (a nie sprawy) w warunkach związania ustaleniami faktycznymi poczynionymi przez sąd *meriti*. Wyklucza to możliwość zmiany ustaleń faktycznych przez Sąd Najwyższy, wyklucza też weryfikację prawidłowości dokonanej oceny dowodów.

16. Równocześnie jednak w przypadku popełnienia przez sąd II instancji uchybień w odniesieniu do podstawy faktycznej rozstrzygnięcia polegających na pominięciu zgromadzonego materiału dowodowego, na nierozpoznaniu w trybie art. 380 k.p.c. postanowień o oddaleniu wniosków dowodowych itp., skarżący może skutecznie je zakwestionować, zarzucając naruszenie konkretnych przepisów prawa procesowego w powiązaniu z art. 382 oraz art. 328 § 2 k.p.c., wraz z wykazaniem, że naruszenia te mogły mieć istotny wpływ na wynik sprawy, jak tego wymaga art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. (wyrok Sądu Najwyższego z 3 kwietnia 2019 r., II CSK 96/18). Dwa tego rodzaju zarzuty znalazły się w skardze kasacyjnej uczestnika i nie można im odmówić zasadności. Mimo bowiem zawarcia w apelacji stosownych wniosków o weryfikację odmownych postanowień dowodowych w trybie

art. 380 k.p.c. Sąd II instancji nie wypowiedział się i nie uzasadnił w motywach rozstrzygnięcia przyczyn nieprzeprowadzenia dowodu z przesłuchania Z. P., a także odmówił przeprowadzenia uzupełniającego dowodu z oględzin, co mogło mieć wpływ na ustalenie zakresu terytorialnego samoistnego posiadania tegoż uczestnika w odniesieniu do zasiadywanych działek. Tego rodzaju uchybienie musiało skutkować uwzględnieniem skargi kasacyjnej w odniesieniu do rozstrzygnięć niekorzystnych dla uczestnika Z. P..

17. Przechodząc do kolejnych zarzutów naruszenia prawa procesowego, wskazać należy na bezzasadność zarzutu naruszenia art. 610, art. 386 § 1 i art. 321 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. poprzez rozstrzygnięcie wykraczające poza przedmiotowe granice wniosku. Zarzut ten pomija bowiem sygnalizowany na wstępie ostateczny kształt wniosku uczestnika Z. P. o stwierdzenie zasiedzenia przez niego całości nieruchomości oznaczonych jako działki ewidencyjne nr [...]14 oraz [...]44, nie zaś jedynie udziałów w prawie własności. Natomiast ewentualne zaliczenie okresu posiadania poprzednika prawnego na potrzeby obliczenia okresu niezbędnego do zasiedzenia nieruchomości stanowi wyraz zastosowania prawa materialnego i nie może być zwalczane zarzutami naruszenia prawa procesowego. Ta kwestia będzie jeszcze przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego w tej sprawie.

18. Nie można natomiast odmówić słuszności zarzutowi naruszenia art. 378 § 1 w zw. z art. 363 § 3 w zw. z art. 379 pkt 3 k.p.c. Przypomnienia wymaga bowiem to, że sąd II instancji władny jest do rozpoznania sprawy jedynie w części ograniczonej zakresem zaskarżenia; nie ma kompetencji do wkraczania w tę część orzeczenia sądu I instancji, która nie została zaskarżona, choćby nawet zachodziła nieważność postępowania lub też rozstrzygnięcie tam zawarte było oczywiście wadliwe. Stąd też - uwzględniając zakres zaskarżenia apelacyjnego postanowienia sądu I instancji jedynie przez Z. P., który zaskarżył je w części, w jakiej stwierdzono zasiedzenie przez J. i T. małżonków P. prawa własności nieruchomości w zakresie, w jakim nieruchomości te objęte były wnioskiem uczestnika i w części, w jakiej oddalono wniosek uczestnika, sąd II instancji nie miał szerszych niż tak wskazane uprawnień do modyfikacji rozstrzygnięcia sądu I instancji. Tymczasem podjął się modyfikacji tego rozstrzygnięcia w zakresie oznaczenia podmiotów, które nabyły przez zasiedzenie działkę [...]09/5, choć stwierdzenie zasiedzenia w tym zakresie

było prawomocne. Wprawdzie nie nastąpiło to wprost poprzez wskazanie D. P. obok Z. P. jako nabywającej prawo przez zasiedzenie, lecz poprzez określenie, że nabycie przez Z. P. następuje do majątku wspólnego, jednakże nadal nie sposób uznać, że sąd II instancji - nawet w tej formule – mógł objąć orzekaniem niezaskarżone rozstrzygnięcie sądu I instancji.

19. Z uwagi na podzielenie zarzutu naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na dokonane przez sąd II instancji ustalenia faktyczne odnoszące się do zakresu posiadania nieruchomości przez Z. P. spornej nieruchomości, przedwczesne jest odnoszenie się do zarzutu naruszenia art. 336 w zw. z art. 172 § 1 i 2 k.c. poprzez ich niezastosowanie i nieorzeczenie zasiedzenia przez uczestnika Z. P. prawa własności co najmniej w takim zakresie, w jakim przy wykonywaniu prac budowlanych związanych z wznoszeniem garażu znajdującego się na działce, której zasiedzenie zostało na jego rzecz prawomocnie orzeczone, uczestnik przekraczał granicę wyznaczoną przez obrys budynku, a następnie korzystał z działki jak samoistny właściciel, wykraczając poza tę granicę w celu eksploatacji budynku garażu. Jedynie w przypadku prawidłowego ustalenia zakresu posiadania uczestnika możliwe jest dokonanie oceny prawidłowości zastosowania przepisów prawa materialnego. Zaznaczenia wymaga jedynie to, że przesłanki stwierdzenia zasiedzenia nieruchomości wskazane są w art. 172 k.c., stąd też ewentualna argumentacja odnosząca się do tego, że zakres stwierdzonego zasiedzenia nie odpowiada potrzebom lub wygodzie zainteresowanego, ewentualnie nie jest zgodny z przepisami prawa budowlanego pozostaje irrelevantna dla treści orzeczenia.

20. Zasadny jest też zarzut naruszenia art. 172 w zw. z art. 176 § 1 i art. 336 k.c. poprzez doliczenie do okresu posiadania niezbędnego dla stwierdzenia zasiedzenia okresu posiadania nieruchomości przez właściciela. Instytucja zasiedzenia służy m.in. usuwaniu rozbieżności między stanem faktycznym a stanem prawnym. Do przesłanek nabycia własności nieruchomości przez zasiedzenie należy jej samoistne posiadanie przez czas określony w ustawie (art. 172 k.c.). Posiadaczem samoistnym rzeczy jest zaś ten, kto nią faktycznie włada jak właściciel (art. 336 k.c.). Z tego powodu zasiedzenie biegnie przeciwko właścicielowi (rzeczy lub udziału w prawie własności rzeczy) na rzecz jej

samoistnego posiadacza. Konsekwentnie uznać trzeba, że przepis art. 176 § 1 k.c. nie daje podstawy do doliczenia do czasu posiadania prowadzącego do zasiedzenia posiadania wykonywanego przez właściciela nieruchomości (tak też postanowienia Sądu Najwyższego: z 9 października 1996 r., II CKU 23/96; z 9 lipca 1999 r., III CKN 285/98).

21. Uznanie zasadności części zarzutów kasacyjnych musiało prowadzić na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. i art. 108 § 2 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. do uchylenia zaskarżonego postanowienia - poza rozstrzygnięciem zawartym w punkcie I lit. c odnoszącym się do oddalenia wniosku J. i T. małżonków P. - i przekazania sprawy w uchylonym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w O. z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.